

1. Oparin, V.M. Paientko, T.V. and Fedosov, V. M. (2013), Innovatsii u finansovij sferi [Innovations in the financial sphere], KNEU, Kiev, Ukraine.
2. Innovative financing for the sustainable development goals (2021). Режим доступу до ресурсу: <https://internationalbanker.com/finance/innovative-financing-for-the-sustainable-development-goals/>
3. Digital finance and inclusion in the time of COVID-19. Режим доступу до ресурсу: <http://www.fao.org/3/cb2109en/CB2109EN.pdf>
4. Financing the 2030 agenda. United Nations Development Programme (2018)
5. Scaling up finance for the sustainable development goals: experimenting with models of multilateral development banking (2018)
6. Financial innovations in the secured development of the financial market and national economy in the minds of globalization. Режим доступу до ресурсу: [http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/145\\_12.pdf](http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/145_12.pdf)

**Бенч Л.**

*к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова  
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

## ВИКЛИКИ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Використання позикового фінансування програм протидії пандемії COVID-19 та економічного відновлення у постпандемічному періоді у більшості країн світу призвело до стрімкого зростання державного боргу. Так, за останні 50 років найбільше і найшвидше збільшення боргу відбулося саме в останнє десятиліття. Світовий державний борг збільшився на 20% і у 2020 році склав 97%, а до кінця 2021 року, за прогнозами МВФ, складе 99% ВВП [1].

В Україні також спостерігається тенденція зростання боргового тягаря. Офіційні статистичні дані обсягу загальної суми державного боргу та гарантованого державною боргу і валового внутрішнього продукту демонструють, що загальна частка боргу відносно ВВП є вищою (див.табл.1), аніж дозволений граничний ліміт у розмірі 60%, зазначений у статті 18 Бюджетного кодексу України [2].

**Таблиця 1 – Частка загальної суми державного та гарантованого державою боргу до ВВП**

| Рік  | Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд грн | Частка боргу до ВВП, % |
|------|--------------------------------------------------------------------|------------------------|
| 2015 | 1572,18                                                            | 79,06                  |
| 2016 | 1929,81                                                            | 80,9                   |
| 2017 | 2141,82                                                            | 71,78                  |
| 2018 | 2168,45                                                            | 60,9                   |
| 2019 | 1998,30                                                            | 50,28                  |
| 2020 | 2551,88                                                            | 60,84                  |

*\*Розраховано автором за даними Міністерства фінансів України та Державної служби статистики України*

Протягом останніх шести років лише у 2019 році показник досягнув допустимого значення, а сума боргу зменшилась і складала 1998,3 млрд грн. В період з 2015 по 2018 роки частка загального боргу відносно ВВП становила більше 60%, що є справжнім тягарем для бюджету країни [3]. З початку 2020 року відношення державного боргу знову почало зростати, а ключовий показник боргової стійкості - державний борг до ВВП - перевищив граничне значення.

Враховуючи сучасний економічний стан та негативні наслідки COVID-19, державний борг має велику ймовірність до зростання внаслідок залучення коштів від інших країн і МВФ. Тому боргове навантаження залишатиметься на високому рівні, що вимагатиме від уряду використання ефективних методів управління значно більшим і складнішим борговим портфелем.

МВФ підготував ряд рекомендацій для країн, які доцільно використати й Україні нині для розробки ефективних боргових та фіскальних стратегій, які передбачають побудову надійної архітектури боргу [4]. По-перше, боржники та кредитори повинні продовжувати посилювати договірні положення, щоб допомогти мінімізувати економічні зриви, коли боржники стикаються з проблемами. МВФ наполегливо працює над цим та інші успішно сприяють прийняттю посиленних положень про колективні дії в міжнародних облігаціях. Подібні положення необхідні для сприяння впорядкованій реструктуризації необлігаційного боргу. Хоча для покращення впливу на загальний борг та загальний підхід до реструктуризації потрібен час. Також можуть бути корисними положення, що зменшують виплати боргу або автоматично призупиняють обслуговування боргу, наприклад, у разі стихійних лих та інших великих економічних потрясінь. По-друге, слід збільшити прозорість боргу. Відсутність прозорості збільшує невизначеність, ризик та витрати на позики: якщо кредитори не можуть визначити, що країна винна, кому і на яких умовах кредитори не можуть приймати обґрунтованих рішень. І у світі зростаючих боргових ризиків це може бути різницею між збереженням та втратою доступу до ринку. Переваги повної прозорості також можуть бути значними. Останні дослідження МВФ показують, що збільшення прозорості бюджету та боргів може більш ніж окупитися за рахунок значного зменшення спредів облігацій на ринках, що розвиваються, і що є надзвичайно важливим у ці невизначені часи, це також збільшує готовність іноземних інвесторів утримувати державний борг [5]. По-третє, офіційні двосторонні кредитори повинні домовитись про єдиний підхід до реструктуризації офіційних двосторонніх боргів. Це повинно бути прийнятним як для членів Паризького клубу, так і для інших. Реструктуризація може включати загальний термін, який вимагає від боржника прозорого розподілу своїх боргів та отримання домовленостей про реструктуризацію від усіх своїх кредиторів - як офіційних, так і приватних - на порівнянних умовах. Такий підхід мав би на меті забезпечити обмін інформацією та справедливий розподіл тягара між усіма кредиторами.

Використання рекомендацій МВФ та удосконалення стратегії управління боргом повинні створити достатній простір для переходу до стійкої траєкторії боргу в умовах виходу з пандемії та повернення до сталого і збалансованого економічного зростання.

#### **Література:**

1. Tailoring Fiscal Responses. Fiscal Monitor.- 2021.- April [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/03/29/fiscal-monitor-april-2021>
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> [дата звернення: 23.09.2021]
4. Reform of the International Debt Architecture is Urgently Needed [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://blogs.imf.org/2020/10/01/reform-of-the-international-debt-architecture-is-urgently-needed/>

5. Fiscal Transparency Borrowing Costs and Foreign Holdings of Sovereign Debt April [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/08/24/Fiscal-Transparency-Borrowing-Costs-and-Foreign-Holdings-of-Sovereign-Debt> -46180

**Бондар В.**

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс*

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник – д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів імені Віктора Федосова Опарін В.М.*

## **КОНТРОЛЬ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПДВ**

ПДВ як найбільш значимий непрямий податок виконує фіскальну функцію, що полягає в мобілізації істотних надходжень від даного податку до бюджету за рахунок простоти справляння і стійкості бази оподаткування. Так як ПДВ – один з основних податків в Україні, то, відповідно, існують окремі форми контролю за його сплатою, а також організації, до повноважень яких входить здійснення такого контролю.

У сфері фіскального контролю в Україні право на нього має обмежене коло контролюючих органів, склад яких визначається в Податковому Кодексі України [1], а саме це:

- Державна податкова служба України;
- Державна митна служба України;
- Пенсійний фонд України.

Коли мова йде виключно про контроль щодо справляння ПДВ, останній орган не приймає участі в перевірках даного напрямку, адже він веде нагляд виключно за єдиним внеском.

Відомо, що Державна податкова служба України – це організація, одним з ключових завдань якої і є здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів, серед яких – ПДВ. Також, відповідно до Положення про ДПС [2], вона контролює своєчасність подання платниками податків (платниками єдиного внеску) передбаченої законом звітності (декларацій, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів), своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків, зборів, платежів, єдиного внеску.

Стосовно такого органу, як Державна митна служба, то вона контролює мито, акцизний податок, ПДВ, інші податки, що справляються при ввезенні, вивезенні товарів і предметів на митну територію України або територію спеціальної митної зони [1].

Щодо форм реалізації контрольної функції ДПС, то такими є камеральні, документальні та фактичні перевірки. Камеральна перевірка податкової декларації з ПДВ – це основна форма контролю. З її допомогою представники податкової служби виявляють розбіжності і помилки в звітності, що подається платником відповідного податку. Проводиться така перевірка на території податкового органу, коли відвідування офісу компанії, що перевіряється, не передбачено. При необхідності документи і пояснення запитуються через телекомунікаційні канали зв'язку.

Згідно з підпунктом 75.1.1 пункту 75.1 статті 75 Податкового Кодексу України [1], камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках)